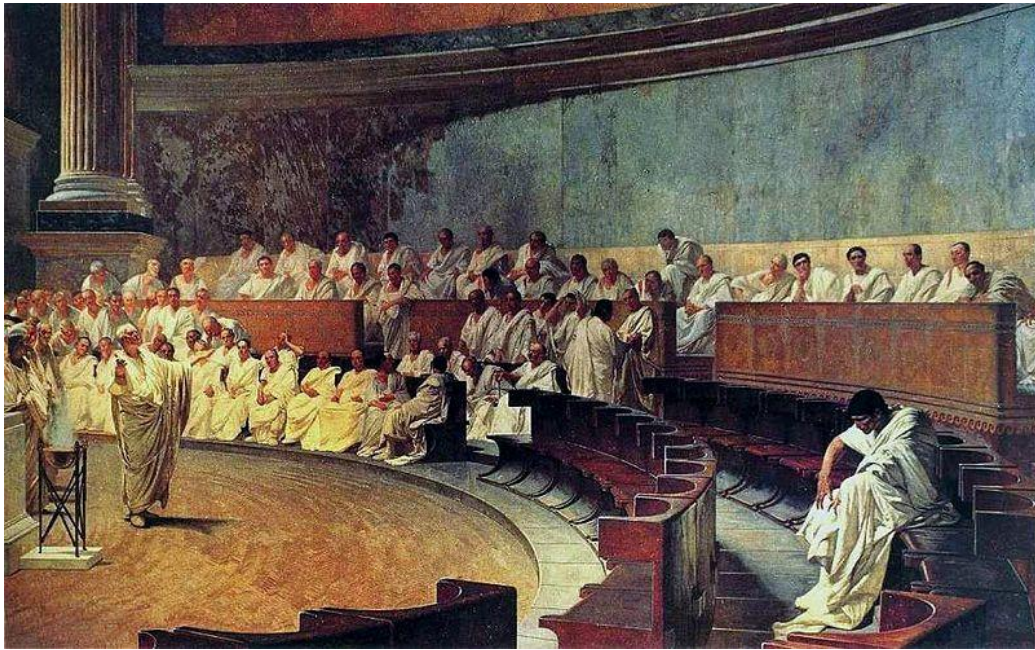

UNIDADE DIDÁTICA

REFERENTES DAS LINGUAS CLÁSICAS NAS LINGUAS ACTUAIS

Cicerón denunciando a Catilina. Cesare Maccari. Palazzo Madama. Roma. 1869.

ÍNDICE

INTRODUCCIÓN.....	5
OBXECTIVOS DE APRENDIZAXE.....	6
CONTIDOS.....	7
SECUENCIACIÓN E TEMPORALIZACIÓN DOS CONTIDOS	8
METODOLOXÍA.....	8
CRITERIOS DE AVALIACIÓN.....	9
INSTRUMENTOS DE CUALIFICACIÓN	10
DO ALFABETO AO ABECEDARIO	11
“ABECEDARIO”, “ALFABETO”	11
“O ALFA E O OMEGA”	12
“V/U; Y/I nos textos latinos”	13
“AMPERSAND”.....	15
“§”	16
“?”	17
PALABRAS E EXPRESIÓNS RELACIONADAS COS SOPORTES DA ESCRITURA	17
“VOLUME”	17
“CARTA”	19
“PERGAMIÑO”	19
“PLUMA”, “PLUMA ESTILÓGRAFICA”	21
“PAPEL”.....	22
ETIMOLOXÍAS LATINAS E GREGAS NAS LINGUAS ACTUAIS.....	24

“CADÁVER”	24
“SARCÓFAGO”	25
“GRAFFITI”	26
“SPA”	27
“TISANA”	29
“AMÉNDUA”	30
“BULIMIA”	31
“ANOREXIA”	32
“ANALXÉSICO”	33
“DELETE”	34
“BIT”	34
“RIVAL”	35
“TRIVIAL”	36
“SALARIO”	38
“IDIOTA”	39
“CARNAVAL”	40
LATINISMOS E HELENISMOS PRESENTES NAS LINGUAS ACTUAIS	42
“AD KALENDAS GRAECAS”	42
“INTELLIGENTIBVS PAVCA”	43
“RARA AVIS”	43
“RIP”	44
“STTL”	45
“SPQR”	46

“TABVLA RASA”	47
“VERBI GRATIA “	48
“HORROR VACVI”	49
“ÉUREKA”	50
“PANTOCRÁTOR“	52
“MATAIOTES MATAIOTETOS KAI PANTA MATAIOTES”	54
“PANTA REI”	55
“MEDEN AGAN”	56
PROPOSTA DE ACTIVIDADES.....	58
BIBLIOGRAFÍA	62

INTRODUCCIÓN

No deseño desta unidade didáctica interesámonos polo coñecemento de léxico de uso común de orixe grecolatino, intentando ofrecer unha visión cercana e suxestiva da incidencia da cultura clásica na nosa actualidade lingüística máis inmediata.

Dentro deste ámbito lingüístico situamos o desenvolvemento desta unidade na produción de materiais curriculares diversos que permitan ao alumnado percatarse dun xeito sinxelo do significado e a orixe de palabras e expresións latinas e gregas que perviven sen cambios nas distintas linguas europeas e que lles serven como un primeiro achegamento á aprendizaxe dun vocabulario básico latino e grego.

Neste sentido, os aspectos meramente conceptuais tratan sempre de presentarse de xeito esquemático e claro para que o alumno acade a información máis importante o máis rapidamente posible, acompañando a explicación de exemplos e ferramentas intuitivas e adecuadas para que poida constatar a vixencia de todo este legado na súa lingua habitual e nas linguas de aprendizaxe máis comúns do noso sistema educativo.

Nembargantes, tendo en conta a ampla extensión deste vocabulario trataremos de recoller aqueles termos que resulten máis curiosos e motivadores para os nosos alumnos e que nos permitan profundar nos aspectos non só lingüísticos senón tamén nos que supoñan un achegamento aos contidos curriculares máis salientables do coñecemento do mundo grecolatino.

¿PARA QUÉ CURSOS SE CONSIDERA ADECUADA?

A presente unidade didáctica consideramos que é adecuada para os alumnos de cuarto de ESO e que pode ser útil e práctica para as materias de LATÍN, CULTURA CLÁSICA, INGLÉS e FRANCÉS.

Nesta etapa educativa o alumno conta xa coa creatividade, madurez, abstracción e coñecementos previos necesarios que lle permiten sentirse interesado e motivado para adquirir dun xeito áxil e práctico os contidos e actividades que propoñemos. Consideramos que para que os alumnos acaden os coñecementos que desenvolvemos

deben ter un nivel lingüístico e de uso das novas tecnoloxías medio, e isto só é posible no último curso desta etapa educativa.

OBXECTIVOS DE APRENDIZAXE

Contribución da unidade didáctica á adquisición das competencias básicas:

Competencia en comunicación lingüística: esta unidade contribúe claramente ao enriquecemento e ampliación da expresión e comprensión oral e escrita do noso alumnado mediante a proposta de traballo de textos de diversa índole en diferentes linguas curriculares e mediante a identificación de compoñentes comúns ás linguas europeas, configurando así nos nosos alumnos a certeza da existencia dun sustrato lingüístico común europeo que permite a intercomunicación máis aló das diverxencias lingüísticas identitarias.

Competencia na expresión cultural e artística: a contribución a esta competencia acadámola mediante o coñecemento de relevantes contidos históricos e culturais da antigüidade clásica constatables nas linguas curriculares e que permiten ao alumno coñecer mellor a cultura común europea.

Competencia para aprender a aprender: pola presentación dos contidos teóricos dun xeito esquemático e da proposta de actividades de profundización e autoevaluación relacionadas coas linguas clásicas, esta unidade didáctica contribuirá a unha aprendizaxe autónoma e asociativa do noso alumnado.

Competencia dixital: pretendemos fomentar un uso crítico e reflexivo das distintas fontes de información da internet mediante a selección nesta unidade didáctica de direccións web con información rigorosa e fiable sobre o léxico das linguas clásicas, tratando de convertelas nunha referencia para os alumnos sobre como manexar as tecnoloxías da información e a comunicación, e propoñendo actividades que supoñan a busca, análise e tratamento dos contidos en distintas aplicacións informáticas que lles permitan elaborar documentos de aula que completen os desenvolvementos teóricos da unidade.

Competencia social e cidadán: a contribución xorde a partir do recoñecemento de elementos lingüísticos idénticos e universais nas linguas de Europa como un sustrato que nos cohesiona socialmente e como cidadáns.

Obxectivos específicos da unidade didáctica:

- Identificar a orixe, o significado e a vixencia actual dun grupo de termos e expresións lingüísticas procedentes de elementos básicos de formación e palabras tomadas directamente das linguas clásicas.
- Recoñecer a importancia da aprendizaxe das linguas clásicas como un medio para coñecer mellor a lingua propia e aprender dun xeito máis rápido as linguas estranxeiras.
- Coñecer a través do léxico das linguas clásicas elementos da literatura, a arte, a historia e a cultura clásica que aínda hoxe en día son referentes para entender mellor o mundo que nos rodea.
- Analizar e identificar os compoñentes formativos das linguas clásicas que interveñen na creación de novas palabras do eido técnico, científico ou cultural.
- Aplicar os coñecementos adquiridos na resolución das actividades propostas e na interpretación dos textos e vídeos.

CONTIDOS

Sendo conscientes de que resultaría imposible percorrer todos os aspectos relacionados co léxico grecolatino, consideramos especialmente importante elaborar una unidade de carácter introdutorio que nos permita recompilar os elementos máis cercanos e despertar o interese e o desexo do alumno por achegarse ás linguas clásicas.

Coa intención de organizar os contidos teóricos desta unidade e facilitar a aprendizaxe e asociación dos mesmos aos alumnos, propoñemos a seguinte división:

1. Do alfabeto ao abecedario: *“abecedario”, “alfabeto”, “o alfa e o omega”, “v/u; y/i nos textos latinos”, “ampersand”, “\$”, “?”*.

2. Palabras e expresións relacionadas cos soportes da escriutura: *“volume”, “carta”, “pergamino”, “pluma”, “pluma estilográfica”, “papel”*.
3. Etimoloxías latinas e gregas nas linguas actuais: *“cadáver”, “sarcófago”, “graffiti”, “SPA”, “tisana”, “amendoa”, “bulimia”, “anorexia”, “analxésico”, “delete”, “bit”, “rival”, “trivial”, “salario”, “idiota”, “carnaval”*.
4. Latinismos e helenismos frecuentes nas linguas actuais: *“ad kalendas graecas”, “intelligentibus pauca”, “rara avis”, “RIP”, “STTL”, “SPQR”, “tabula rasa”, “verbi gratia”, “horror vacui”, “eureka”, “pantocrátor”, “mataiotes mataiotetos kai panta mataiotes”, “panta rei”, “meden agan”*.

SECUENCIACIÓN E TEMPORALIZACIÓN DOS CONTIDOS

A secuenciación dos contidos realizarase tendo en conta a distribución en apartados da nosa unidade. Esta secuenciación pretende contribuír á adquisición dun coñecemento asociativo e sistematizado dos contidos que propoñemos. Procuramos organizalos dun xeito ameno evitando no posible que os contidos sexan interpretados como simples relacións de léxico que o alumno debe memorizar.

No referido á temporalización, consideramos que son necesarias catro sesións para unha correcta asimilación, comprensión e posta en práctica do aprendido por parte do alumno.

METODOLOXÍA

A nosa pretensión pedagóxica parte da base de que o que procuraremos será provocar o interese dos alumnos na identificación de elementos lingüísticos que lle permitan interpretar mellor as mensaxes escritas e orais tanto na propia lingua como nas linguas estranxeiras das que hoxe en día, nunha sociedade globalizada, é imprescindible ter coñecemento. Empregaremos unha metodoloxía dedutiva e práctica, tratando de evitar a simple memorización dos contidos e considerando que é mellor que o alumno se quede con algunhas ideas básicas ben afianzadas das linguas clásicas e que se convirtn nun aliado fundamental para futuras aprendizaxes.

Traballaremos do seguinte xeito:

1. Como é moi importante a motivación do alumno, presentaremos o tema a través dunha galería de imaxes asociadas a unha palabra ou a unha expresión elaboradas con *eXelearning* e contidas na aula virtual da que forma parte o alumno.
2. Realizaremos breves cadros sinópticos con preguntas que susciten o seu interese por entender o significado actual e a orixe dun termo, así como a relación entre a imaxe e a palabra.
3. Presentaremos, a continuación, o tema elaborado en *eXelearning* e realizaremos a exposición apoiándonos nesta presentación.
4. Procuraremos en todo momento dotalo de instrumentos que lle axuden a interpretar a realidade actual e a extraer conclusións propias a partir da presentación e exposición dos contidos máis relevantes.
5. Realización das actividades interactivas o máis suxestivas posible recollidas en *eXelearning* e realizadas noutras aplicacións informáticas.
6. Proporemos actividades de autoevaluación e profundización que se realizarán en grupo e que serán recollidas no caderno de clase.
7. Faremos suxerencias de actividades en grupo das diferentes explicacións do unidade orientadas a ampliar os coñecementos acadados e que permitan usar as fontes de información que recollemos en *eXelearning* en relación con esta unidade, e que serán presentadas como un documento *word* que subirán á aula virtual.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Realización das actividades e do traballo programado.

Presentación do caderno de clase.

Cualificación obtida nunha sinxela proba sobre os conceptos máis importantes da unidade didáctica.

Habilidade no manexo dos materiais dixitais.

Seguimento das actividades programadas.

INSTRUMENTOS DE CUALIFICACIÓN

Participación e implicación na realización das diferentes actividades.

Revisión dos cadernos de clase.

Sinxela proba sobre os contidos máis importantes da unidade.

Traballos individuais ou en grupo de ampliación dos contidos.

UNIDADE DIDÁCTICA: REFERENTES DAS LINGUAS CLÁSICAS NAS LINGUAS ACTUAIS

A proposta didáctica que formulamos a continuación terá como finalidade recompilar e organizar información referida ao léxico latino e grego que pervive sen alteracións morfolóxicas nas distintas linguas europeas e que pretendemos que se converta nun primeiro achegamento dos nosos alumnos ao coñecemento dun vocabulario básico latino e grego.

DO ALFABETO AO ABECEDARIO

“ABECEDARIO”, “ALFABETO”

GALEGO: “alfabeto”, “abecedario”.

SIGNIFICADO ACTUAL: conxunto ordenado de letras que serven para representar os sons dunha lingua.

ORIXE: o termo *alfabeto* fórmase coa primeira e a segunda letra do alfabeto grego, mentres que *abecedario* toma as catro primeiras letras do alfabeto latino.

ENGLISH WORD: “alphabet”, “abecedary”.

CURRENT MEANING: an alphabet is any system of characters or signs with which a language is written. The abecedary is an inscription or table consisting of the letters of an alphabet, almost listed in order.

ORIGIN: the English word alphabet is originated from *alpha* and *beta*, the first two letters of the Greek alphabet, whereas the word abecedary comes from the first four letters of the Latin alphabet.

FRANÇAIS: “alphabet”, “abécédaire”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: l’alphabet est un ensemble ordonné de lettres qui transcrivent les sons d’une langue. Un *abécédaire* est le livre avec lequel on aprenne l’alphabet.

ORIGINE: le terme *alphabet* vient des noms *alpha* et *bêta*, les deux premières lettres de l'alphabet grec. *Abécédaire* prend les quatre premières lettres de l'alphabet latin.

Abecedario alemán. 1830 Andreas Praefcke.

“O ALFA E O OMEGA”

GALEGO: “o alfa e o omega”.

SIGNIFICADO ACTUAL: se falamos dunha cousa facemos referencia ao principio e ao fin. Se estamos a falar dunha persoa queremos dicir que é o primeiro e o último.

ORIXE: primeira e última letra do alfabeto grego. Dende o século cuarto utilízase como símbolo cristián para expresar a divindade de Xesucristo. No *Apocalipse* lemos que Cristo, así como o Pai, son “o primeiro e o último” (2,8), “a Alfa e a Omega, o primeiro e o último, o principio e o fin” (22,13; 1,8). Os cristiáns interpretan esta frase como proba de que Deus existe dende o principio dos tempos e seguirá existindo eternamente.

ENGLISH WORD: “the Alpha and the Omega”.

CURRENT MEANING: if we speak of something it refers to the beginning and the end. If we are talking about someone, we want to say that he is the first and the last.

ORIGIN: it comes from the phrase “I am the alpha and the omega”, the first and the last letter of the Greek alphabet. Since the fourth century is used as Christian symbol

to express the divinity of Christ. It's an appellation of Jesus in the *Book of Revelation* where we can read that Christ, as well as the Father, are "the first and the last" (2,8), "the alpha and the omega, the first and the last, the beginning and the end" (verses 1:8, 21:6, and 22:13). Christians understand this phrase as evidence that God has existed since the beginning of time and will continue to exist eternally.

Cristo sostén un libro cos signos alfa e omega. Detalle do frontal dunha igrexa en Kiel.
Cristhoph Mewes.

FRANÇAIS: "l'alpha et l'oméga".

SIGNIFICATION ACTUELLE: en parlant d'une chose on dit que c'est le commencement et la fin. Si on parle d'une personne on veut dire que c'est le premier et le dernier.

ORIGINE: première et dernière lettre de l'alphabet grec. Chez les premiers chrétiens cette expression était le symbole de l'éternité de Dieu. À l'*Apocalypse* on peut lire que Dieu est le commencement et la fin, le premier et le dernier (22,13; 1, 8). Les chrétiens interprètent cette phrase comme l'épreuve de que Dieu existe depuis le début des temps et continuera à exister éternellement

"V/U; Y/I nos textos latinos"

GALEGO: "V/U"; "Y/I".

SIGNIFICADO ACTUAL: V consoante, u vogal. Y consoante, I vogal.

ORIXE: no alfabeto latino só existía un signo *V* (maiúscula), *u* (minúscula), tanto para o son vocálico como para o consonántico (**VOX-CVM**). O mesmo pasaba co signo *I, i*, que representaba tanto a *i* consoante como a vogal (**IAM-ETIAM**). Dende finais da Idade Media, aínda que con certa anarquía, comeza a distinguirse nas linguas romances *I* de *J* e *U* de *V*. Foi Pierre la Ramée (1515-1572) quen propuxo a sistematización desta distinción gráfica para facilitar a aprendizaxe do latín aos alumnos. A diferenza entre *U* e *V* triunfou na maioría dos libros de texto (**VOX-CUM**). A outra proposta non tivo tanto éxito, aínda que algúns dicionarios si a recollen.

ENGLISH WORD: “V/U”, “Y/I”.

CURRENT MEANING: *V* consonant, *u* vowel. *Y* consonant, *i* vowel.

ORIGIN: in the Latin alphabet only has existed a sign *V* (capital letter), *u* (small letter), that represented both sounds, the consonantal and the vocalic (**VOX-CVM**). The same thing happened with the sign *I, i*, that represented both sounds, the consonantal and the vocalic (**IAM-ETIAM**). Since the end of the Middle Ages, although with certain anarchy, it begins to be different in Romance languages *I* from *J* and *U* from *V*. Pierre la Ramée (1515-1572) suggested the systematization of this graphic distinction in order to make easier to students the learning of latin. The difference between the *U* and *V* was successful in most textbooks, the other was not so successful, although some dictionaries include it.

FRANÇAIS: “V/U”; “Y/I”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: *V* consonne, *u* voyelle. *Y* consonne, *I* voyelle.

ORIGINE: dans l’alphabet latin, seulement existait le symbole *V, u* tant pour le son d’une voyelle comme d’une consonne (**VOX-CVM**). Autant arrivait avec le symbole *I, i*, qui représentait tant le *i* consonne comme la voyelle (**IAM-ETIAM**). Déjà dans les langues romanes on commença à faire la différence entre *I* et *J* et entre *U* et *V* depuis la fin du Moyen Âge, avec quelque anarchie, tout de même. Pierre la Ramée (1515 - 1572) fut qui proposa la systématisation de cette diction graphique pour rendre plus facile l’apprentissage du latin aux élèves. La différence entre le *U* et le *V* fut un succès,

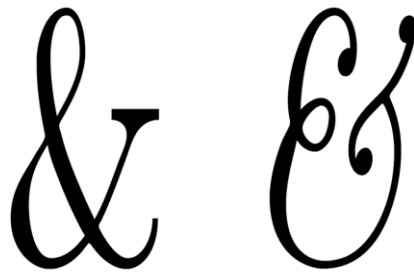
dans la plupart des livres de l'élève (VOX-CUM). L'autre proposition n'a pas eu le même succès, même si elle est recueillie dans certains dictionnaires.

"AMPERSAND"

GALEGO: "ampersand".

SIGNIFICADO ACTUAL: símbolo &. Utilízase sobre todo en contextos económicos.

ORIXE: trátase dun dos signos Tironianos, utilizado para representar taquigraficamente a conxunción copulativa latina *et* "e". A palabra *ampersand* explícase porque este signo solía poñerse ao final do alfabeto inglés e dicíase: "*and per se and*".

Ampersand sinxela e itálica.

ENGLISH WORD: "ampersand".

CURRENT MEANING: the symbol &.

ORIGIN: it's a tironian sign, used to represent in shorthand the Latin coordinating conjunction *et* "and". The word *ampersand* is a corruption of the phrase "*and per se and*" because the "&" sign tended to add at the end of the English alphabet.

FRANÇAIS: "ampersand", "esperluette".

SIGNIFICATION ACTUELLE: symbole &. Utilisé surtout dans des contextes économiques.

ORIGINE: il s'agit d'un des signes tironiens, utilisé pour représenter sténographiquement la conjonction copulative latine "*et*". Le mot *ampersand* (en anglais) s'explique parce que ce symbole était normalement placé à la fin de l'alphabet anglais, et on disait: "*and per se and*".

“\$”

GALEGO: “\$”.

SIGNIFICADO ACTUAL: símbolo do dólar.

ORIXE: o símbolo do sestercio, moeda romana equivalente a dous ases e medio, era *HS*. O *H* simbolizaba en números romanos o dous (II), atravesado por unha liña e o *S* era a abreviatura de *semis* “medio”. Os norteamericanos colleron o símbolo do sestercio para representar a súa moeda e o que fixeron foi superpoñer as dúas letras.

Billete de dólar. Wikipedia. Hohum.

ENGLISH WORD: “\$”.

CURRENT MEANING: the symbol of the dollar.

ORIGIN: the sestertius, an important Roman coin equivalent to two asses and a half, had the letters *HS* as its currency sign. The *H* meant in Roman numbers “two” (II), crossed by a line and the *S* was the abbreviation of *semis* “half”. The americans took the symbol of the sestertius to represent their coin, with the superposition of these two letters.

FRANÇAIS: “\$”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: symbole du dollar.

ORIGINE: le symbole du sestercie, monnaie romaine qui équivalait à deux as et demi, était *HS*. Le *H* symbolisait en numération romaine le deux (II), traversé par une ligne, et le *S* était l’abréviation de *semis*. Les américains prirent le symbole du sestercie pour représenter sa monnaie, en superposant les deux symboles.

“?”

GALEGO: “?”.

SIGNIFICADO ACTUAL: signo de interrogación.

ORIXE: deriva da letra latina *Q*, abreviatura da palabra *quaestio* “pregunta, cuestión”, termo que os romanos poñían ás veces nos seus textos para facilitar a lectura cando se trataba dunha pregunta.

ENGLISH WORD: “?”.

CURRENT MEANING: the question mark.

ORIGIN: it derives from the Latin letter *Q*, abbreviation of the word *quaestio* “question”, term used by the Romans in their texts to make easier the reading when there was a question.

FRANÇAIS: “?”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: point d’interrogation.

ORIGINE: le point d’interrogation vient du symbole latin *Q*, abréviation du mot *quaestio*, “question”, terme que les romains plaçaient parfois dans leurs textes pour faciliter la lecture quand il s’agissait d’une question.

PALABRAS E EXPRESIÓNS RELACIONADAS COS SOPORTES DA ESCRITURA

“VOLUME”

GALEGO: “volume”.

SIGNIFICADO ACTUAL: entendemos por *volume* o corpo material dun libro encadernado. Este volume pode albergar unha obra completa, estar formado por obras independentes ou ben formar parte dunha obra máis ampla con outros libros encadernados por separado.

ORIXE: procede do termo latino *volumen*. As obras antigas gregas e romanas escribíanse en follas de papiro encoladas (*volumina*). Estas follas enrolábanse sobre un cilindro de madeira ou óso, rematado nos extremos con pomos de madeira ou marfil.

ENGLISH WORD: “volume”.

CURRENT MEANING: it’s a collection of written or printed sheets bound together and constituting a book. This volume can house a complete work, be made up of independent works or it can be one of the books of a work printed and bound in more than one book.

ORIGIN: it comes from the Latin word *volume* “roll of sheets”, equivalent to *volu-*, base of *volvere* “to roll” + *-men* noun suffix. The ancient Greek and Roman works were written on Papyrus sheets glued called *volumina*. These sheets would wrap in a cylinder of wood and bone, completed at the end with wood or ivory knobs.

O Joshua Roll. S. X. Biblioteca do Vaticano.

FRANÇAIS: “volume”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: par *volume* nous entendons le corps matériel d’un livre relié. Ce volume peut héberger une œuvre complète, peut être composé d’œuvres indépendantes, ou bien faire partie d’une œuvre plus vaste, avec d’autres livres reliés séparément.

ORIGINE: ce mot vient du terme latin *volumen*. Les œuvres anciennes grecques et romaines s'écrivaient dans des feuilles de papyrus encollées (*volumina*). Ces feuilles s'encollaient sur un cylindre en bois ou en os finis dans les extrémités avec un pommeau en bois ou en os.

“CARTA”

GALEGO: “carta”.

SIGNIFICADO ACTUAL: escrito que se lle manda a alguén, xeralmente dentro dun sobre.

ORIXE: procede do termo latino *charta* (á súa vez do grego *khártes*) que fai referencia a unha folla de papiro que aínda está sen escribir.

ENGLISH WORD: “chart”.

CURRENT MEANING: this word has a different meaning from the others languages, so it can be a sheet exhibiting information in tabular form or it can also refer to a graphic representation or a map.

ORIGIN: it derives from the Latin word *charta* that derives at the same time from Greek *khártes*, with the literal meaning of *papyrus*, sheet on which to make marks.

FRANÇAIS: “carte”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: écrit que l'on envoi à quelqu'un, généralement dans une enveloppe.

ORIGINE: vient du terme latin *charta* (du grec *khártes*) qui fait référence à une feuille en papyrus qui n'as pas encore été écrite.

“PERGAMIÑO”

GALEGO: “pergamiño”, “pergameo”.

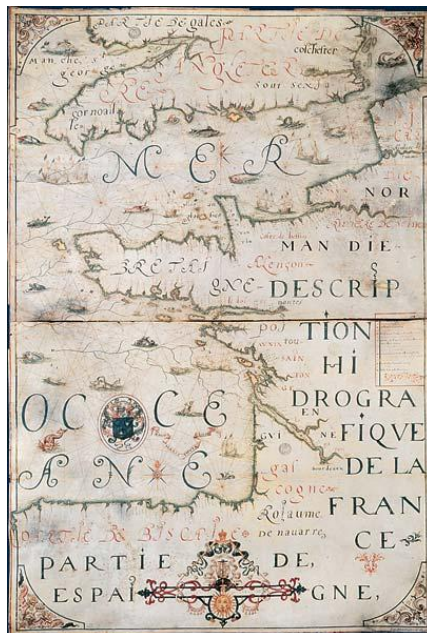
SIGNIFICADO ACTUAL: pel de animal curtida onde escribían os antigos. Documento escrito nesa pel.

ORIXE: o nome do *pergamino* remite á cidade de Pérgamo, na que tivo lugar a súa invención. Trátase dun soporte de escritura que os antigos obtiñan da pel de distintas reses (cabra, ovella, tenreiro, etc.). Unha vez limpa a pel, o pergamino era un material moi sólido que permitía o rascado e podía escribir por ambos os dous lados, en oposición ao papiro. O problema era o seu custo, xa que era caro e custoso de fabricar.

ENGLISH WORD: “parchment”.

CURRENT MEANING: the skin of sheep, goats, etc., leathery where the ancients wrote. A document written in that skin.

ORIGIN: it is believed that the *parchment* word evolved from the name of the city of Pergamon in which was developed this creation. It’s a writing support that the ancients got from the skin of different farm animal (goats, sheeps, cows, etc.). When the skin was clean, the parchment turned into a very strong material that allowed to be scratched and it could write on both sides, in contrast with the papyrus. The problem was its cost, because it was expensive and difficult to manufacture.

Mapa hidrográfico de Francia en dous pergamíños unidos. Dieppe 1627.

FRANÇAIS: “parchemin”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: peau d'animal tannée où écrivaient les anciens. Document écrit dans cette peau.

ORIGINE: le nom *parchemin* fait référence à la ville de Pergame, d'où vient son nom. Il s'agit d'un support d'écriture que les anciens obtenaient à partir de la peau de différents bestiaux (chèvre, mouton, veau, etc). Une fois la peau nettoyée, le parchemin devient un matériel très solide qui permet le grattage et qui permettait l'écriture des deux côtés, en opposition au papyrus. Le problème était son coût élevé, car son élaboration devient très chère.

“PLUMA”, “PLUMA ESTILÓGRAFICA”

GALEGO: “pluma”.

SIGNIFICADO ACTUAL: designa tanto a extremidade das aves como a pluma estilográfica cun depósito de tinta que utilizamos para escribir.

ORIXE: este termo garda relación co latín *penna* “pluma de ave”. Nun momento dado comezaron a utilizarse plumas para escribir sobre os pergamiños, xa que eran máis flexibles que outros utensilios (como podían ser o *calamus* ou o *stylus*). A palabra *estilográfica* deriva do latín *stylus*, á súa vez do grego *stylos* “columna”, “punzón”. Este podía ser de diversos materiais e o extremo oposto á punta utilizábase para raspar e borrar.

ENGLISH WORD: “pen”, “stylographic pen”.

CURRENT MEANING: a *pen* is an implement for writing or drawing with ink or other fluid. *Stylographic pens* or *stylos* are a kind of pens with a conical point like that of a style. In English we preserve the word *plume* in the expression *nom the plume*, with the same meaning of a *pen name*, i.e., “the pseudonym used by an author”.

ORIGIN: *pen* and *plume* are related to Latin word *penna* “a feather, a plume”. There was a time in which the plumes began to be used to write over parchments, because they were more flexibles than the other writing instruments such as the *calamus* or the *stylus*. The word *stylographic* comes from Latin *stylus* and, at the same time, from

Greek *stylos*, “column”, “burin”. It could be made of different materials and the opposite end to the tip was used to scrape and delete.

Pluma estilográfica.

FRANÇAIS: “plume”, “stylographe”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: ce mot désigne l’extrémité des oiseaux ainsi que un stylographe avec un dépôt d’encre que l’on emploie pour écrire.

ORIGINE: ce terme vient du latin *penna* “plume d’oiseau”. Dans un moment donné on commença à utiliser des plumes pour écrire sur les parchemins, puisque ils étaient plus souples que d’autres outils (comme le *calamus* ou le *stilus*). Le mot stylographe vient du latin *stilus*, et à sa fois du grec *stylos* “colonne”, “poinçon”. Celui-ci pouvait être de différents matériaux, et l’extrémité opposée à la pointe était utilisée pour râper ou effacer.

“PAPEL”

GALEGO: “papel”.

SIGNIFICADO ACTUAL: soporte de escritura feito a partir dunha pasta de fibras vexetais disoltas en auga e sometidas despois a un proceso de secado.

ORIXE: deriva do grego *πάπυρος* a través do latín *papyrus* (vía catalán *paper*). Os exipcios comezaron a utilizar os tallos das plantas que medraban nas beiras do río Nilo para elaborar papiros onde poder escribir. Na antigüidade clásica seguiu usándose o papiro, encolándose as follas sucesivamente para formar rolos e volumes.

ENGLISH WORD: “paper”.

CURRENT MEANING: a writing support made from pulp of vegetable fibres dissolved in water and then subjected to a drying process.

ORIGIN: it derives from the Greek *πάπυρος*, through the Latin *papyrus* (via Catalanian *paper*). The Egyptians started to use the stems of plants that grew on the banks of the Nile River to make papyri where to write. In ancient times continued to be used the papyrus, gluing the leaves on to make rolls or volumes.

A más grande colonia europea de papiro. Beiras do río Ciane, Siracusa.

O deus Osiris recibindo ofrendas. Papiro exipcio. Jon Bodsworth. British Museum.

FRANÇAIS: “papier”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: support d’écriture élaboré avec une pâte de fibres végétales dissoutes dans l’eau et soumises à un procédé de séchage.

ORIGINE: vient du grec *πάπυρος* à travers du latin *papyrus* (en catalan *paper*). Les égyptiens commencent à utiliser les tiges des plantes qui poussent sur le bord du Nil pour fabriquer des papyrus et pouvoir ainsi écrire dedans. Dans l'antiquité classique on continua à utiliser le papyrus, en encollant successivement les feuilles pour former les volumes ou rouleaux.

ETIMOLOXÍAS LATINAS E GREGAS NAS LINGUAS ACTUAIS

“CADÁVER”

GALEGO: “cadáver”.

SIGNIFICADO ACTUAL: designa o corpo sen vida dun ser humano o dun animal.

ORIXE: hai dúas explicacións etimolóxicas deste termo. A primeira remítenos ao verbo latino *cadere* “caer”, xa que a morte sería metaforicamente a caída definitiva ata o outro mundo. Segundo outra versión, derivaría das palabras latinas **CA**ro **DA**ta **VER**mibus, que os romanos acostumaban a inscribir nas sepulturas e que significa “carne entregada aos vermes”.

Disección dun cadáver. *Lección de anatomía*. Rembrandt. 1632.

ENGLISH WORD: “cadaver”.

CURRENT MEANIG: a dead body of human or animals. It's especially used to refer to a human body to be dissected.

ORIGIN: there are two etymological explanations for this term. The first refers to Latin verb *cadere* “fall”, because the death would be metaphorically the definitive fall until the other world. According to another version, it would derive from the Latin words **CAro DAta VERmibus**, which the Romans used to inscribe in the graves and that means "meat given to worms".

FRANÇAIS: “cadavre”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: désigne le corps inanimé d’un être humain ou d’un animal.

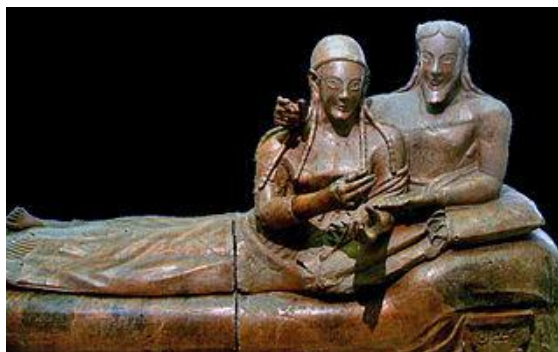
ORIGINE: il y a deux explications étymologiques concernant ce mot. La première vient du verbe latin *cadere* “tomber”, puisque la mort serait une métaphore de la tombée définitive jusqu’à un autre monde. Selon l’autre version, le mot vient des mots latins **CAro DAta VERmibus**, lesquels les romains avaient l’habitude d’inscrire dans les sépultures et qui signifient “chair remise aux vers”.

“SARCÓFAGO”

GALEGO: “sarcófago”.

SIGNIFICADO ACTUAL: sepulcro en ferro ou pedra onde se gardan cadáveres.

ORIXE: do latín *sarcophagus*, transcripción literal do grego *sarkophagos* “que come a carne”. Eratóstenes e Plinio o Vello recollen a explicación deste termo: a expresión grega completa era *lithos sarkophagos*, que significa “a pedra que devora a carne”, e facía referencia a un tipo de pedra calcárea moi porosa que en pouco tempo desfacía os cadáveres.

Sarcófago dos esposos. Museo nacional etrusco de Vila Gulia.

ENGLISH WORD: "sarcophagus".

CURRENT MEANING: a stone or marble tomb, especially one which bears sculptures or inscriptions, where cadavers are kept.

ORIGIN: the word comes to us from Latin and Greek, having been derived in Greek from *sarx*, "flesh" and *phagein*, "eat". The Greek word *sarkophagos* meant "eating flesh", and in the phrase *lithos* ("stone") *sarkophagos* it denoted a limestone that was thought to decompose the flesh of corpses placed in it.

FRANÇAIS: "sarcophage".

SIGNIFICACION ACTUELLE: sépulcre en fer ou pierre où sont gardés les cadavres.

ORIGINE: du latin *sarcophagus*, transcription littérale du grec *sarkophagos* "qui mange la chair". Erastothène et Pline le Vieux expliquent ainsi ce terme: l'expression grecque complète était *litos sarkophagos*, qui signifie "la pierre qui dévore la chair", et faisait référence à un type de pierre calcaire très poreuse qui dans peu de temps dissolvait les cadavres.

"GRAFFITI"

GALEGO: "graffiti".

SIGNIFICADO ACTUAL: inscricións ou pinturas nas paredes de edificios antigos. Por extensión chamamos *graffitis* aos debuxos, palabras ou frases que atopamos actualmente nos muros dos edificios, paredes e outros espazos públicos.

ORIXE: préstamo do italiano. *Graffiti*, *graffire* deriva do verbo latino *scari-phare* "incidir co *scari-phus*". O *scari-phus* era o estilete ou punzón que empregaban os antigos para escribir sobre as taboíñas enceradas.

ENGLISH WORD: "graffiti".

CURRENT MEANING: inscriptions or drawings on walls of ancient buildings. In a more general sense, we call graffiti to drawings, words or phrases that find today on the walls of the buildings or other public spaces.

ORIGIN: Italian loanword. *Graffiti*, *graffire* derives from the Latin verb *scari-phare* “influence with the *scari-phus*”. The *scari-phus* was the styllet or punch used by the ancients to write on waxed tablets.

Graffiti no Fórum Internacional das Culturas Barcelona, 2004.

Graffiti de contido erótico nun lupanar de Pompeia.

FRANÇAIS: “graffiti”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: inscriptions et peintures dans les murs des anciens bâtiments. De même, les dessins, mots ou phrases qu’on trouve actuellement dans les murs, bâtiments, etc

ORIGINE: vient de l’italien *graffiti*. *Graffire* vient du verbe latin *scari-phare* “incider avec le *scari-phus*”. Le *scari-phus* était un styllet ou poinçon utilisé par les anciens pour écrire sur des tablettes cirées.

“SPA”

GALEGO: “SPA”.

SIGNIFICADO ACTUAL: fai referencia a un tipo de hotel ao que a xente vai facer exercicio físico e tratamentos especiais para mellorar a súa saúde.

ORIXE: é un acrónimo que procede do latinismo *Salus Per Aquam*, que ten o significado de “saúde por ou a través da auga”.

Antigos baños romanos en Bath, Inglaterra.

ENGLISH WORD: “SPA”.

CURRENT MEANING: it makes reference to a kind of hotel where people can do physical exercise and special treatments in order to improve their health.

ORIGIN: it’s an acronym which comes from the Latinism *Salus Per Aquam*, that has the meaning of “health through the water”.

FRANÇAIS: “SPA”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: fait référence à un type d’hôtel où les clients vont faire de l’exercice et des traitements pour améliorer leur santé.

ORIGINE: c’est un acronyme qui vient du latinisme *Salus Per Aquam*, qui signifie “santé à travers l’eau”.

“TISANA”

GALEGO: “tisana”.

SIGNIFICADO ACTUAL: bebida quente que se obtén da cocción de diversas herbas, flores o sementes. Acostuma a ter unha connotación medicinal.

ORIXE: do verbo grego *πίσσω* “machacar, descascar” deriva o substantivo *πισάνη*, que mediante unha metonimia pasou a designar unha bebida feita a base de cebada. O termo chega ao galego a través do latín *ptisana*, transcripción do grego. O feito de que a *tisana* xa non ten que ser expresamente de cebada débese a que, en principio, a cebada usábase soa para facer preparados moi eficientes contra a febre e para facer outros preparados de herbas que a tiñan como base. Despois deixou de usarse a cebada nestes preparados pero o nome mantívose.

ENGLISH WORD: “tisane”, “herbal tea”.

CURRENT MEANING: it’s a hot beverage made from the infusion or decoction of diverse herbs, flowers or seeds. Usually has a medical connotation.

ORIGIN: from the Greek verb *πίσσω* “crash, peel” derives from the noun *πισάνη*, that through a metonymy it came to designate a drink made of barley. The term comes through the latin *ptisana*, transcription from the Greek. The fact that the *tisane* no longer has to be exclusively of barley, is because, in principle, the barley was used alone to make preparations very efficient against the fever and to make other preparations of herbs that are based on them. Then the barley stopped using to make this preparations but the name remained.

FRANÇAIS: “tisane”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: boisson chaude que l’on obtient de la cuisson de différents types d’herbes, fleurs ou semences. Elle a, normalement, une connotation médicale.

ORIGINE: le verbe grec *ptísso* “broyer, écorquer” vient du substantif *ptissáne*, qui par une métonymie désignait une boisson réalisée sur la base de l’orge. Le terme arrive au français à travers du latin *ptisana*, transcription du grec. La raison de l’évolution de

l'orge à d'autres herbes est due à que l'orge, au debut, était utilisée seule pour l'élaboration d'une préparation très efficace contre la fièvre mais aussi pour l'élaboration d'autres préparés qui avaient l'orge comme base. Plus tard on cesse d'utiliser l'orge, mais on maintient le nom.

Tisana de hibisco.

“AMÉNDOA”

GALEGO: “améndoa”.

SIGNIFICADO ACTUAL: froito da amendoeira.

ORIXE: para explicar esta palabra hai que remitirse ao vocábulo sirio *há-migdala* “árbore fermosa”. A través do grego *άμυγδάλη* chegamos ao latín *amygdala*. De aquí procede a denominación das molestas amígdalas ubicadas na gorxa, que deben o seu nome a que teñen forma de améndoa. En cambio, a denominación actual do froito seco deriva de *mandorla*, versión arabizada de *amygdala*.

ENGLISH WORD: “almond”.

CURRENT MEANING: it's the fruit of the almond tree.

ORIGIN: it comes from the Syrian word *há-migdala* “beautiful tree”. Through the Greek *άμυγδάλη* come to Latin *amygdala*. Hence comes the denomination of the unpleasant tonsils located in throat, that owe their name to which are almond-shaped. On the other hand, the current noun for the dry fruit derives from *madorla*, arabized form of *amygdala*.

Améndoas con casca.

FRANÇAIS: “amande”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: fruit de l’amandier.

ORIGINE: pour pouvoir expliquer ce nom il faut remonter au terme syrien *há-migdala* “arbre beau”. A travers le grec *άμυγδάλη* on arrive au latin *amígdala*. Ici l’origine de la dénomination des gênantes amygdales, situées à la gorge, et qui doivent son le nom à sa forme en amande. Par contre, le nom actuel du fruit dérive de *mandorla*, version arabisée de *amygdala*.

“BULIMIA”

GALEGO: “bulimia”.

SIGNIFICADO ACTUAL: enfermidade psicolóxica e alimentaria que consiste nun desexo insaciable de comer que leva a unha persoa a atiborrarse de comida en espazos de tempo moi breves e logo tratar de eliminar o alimento mediante purgas, laxantes ou vómitos.

ORIXE: este termo deriva do grego *βοῦς* “boi” e *λιμός* “fame”, é dicir, literalmente, “fame de boi” ou “fame en exceso”. Fai referencia pois á fame voraz que sofre quen padece esta enfermidade.

ENGLISH WORD: “bulimia”.

CURRENT MEANING: it's an eating disorder that consists in an insatiable desire of eating which leads the person to stuffing themselves with food in very short periods of time and then to eliminate food through purges, laxatives or vomits.

ORIGIN: this term comes from the Greek *βοῦς* "ox" and *λιμός* "hungry", literally "ox hungry" or "hungry in excess". It refers to voracious hungry which has someone who suffers this disease.

FRANÇAIS: "boulimie".

SIGNIFICATION ACTUELLE: maladie psychologique ou alimentaire qui consiste à un désir insatiable de manger et qui pousse une personne à se gaver dans des laps de temps très courts pour plus tard essayer d'éliminer la nourriture au moyen de purges, laxatifs ou en vomissant.

ORIGINE: ce terme dérive du grec *boulimos*, formé par *βοῦς* et *λιμός*, c'est à dire, littéralement, "faim de bœuf". Il fait donc référence à une faim vorace de la part de qui souffre cette maladie.

"ANOREXIA"

GALEGO: "anorexia".

SIGNIFICADO ACTUAL: trastorno alimentario normalmente de orixe psicosomática que conleva a perda de apetito e a ausencia de fame, motivado moitas veces por ter a falsa percepción de estar demasiado gordo.

ORIXE: deriva do termo grego *ἄρεξις* "apetito" e do prefixo privativo *ἀν-* (con v-eufónica) "sen", literalmente "sen apetito". Os afectados por esta enfermidade non teñen desexo de comer, sofren unha total falta de apetito.

ENGLISH WORD: "anorexia".

CURRENT MEANING: it's an eating disorder normally of psychosomatic origin that produces the loss of appetite, motivated many times by having a false perception of being too much fat.

ORIGIN: it derives from the Greek *ὄρεξις* “appetite” and from the privative prefix *ἀν-* (with euphonic *v*) “without”, literally “without appetite”. The person affected by this disease doesn’t have the desire of eating, they suffer a complete lack of appetite.

Escultura Bronskvinnorna (A muller de bronze). Entrada do museo de arte (Konsthallen), Växjö. Marianne Lindberg De Geer. 2006.

FRANÇAIS: “anorexie”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: trouble alimentaire d’origine normalement psychosomatique qui suppose la perte d’appétit et l’absence de faim, fréquemment motivé par une fausse perception d’être trop gros.

ORIGINE: dérive du grec *anorexia*, formé par le préfixe privatif *an* “sans” et par *ὄρεξις* “désir”. Les affectés par la maladie n’ont aucun désir de manger, et souffrent un manque total d’appétit.

“ANALXÉSICO”

GALEGO: “analxésico”.

SIGNIFICADO ACTUAL: fármaco que fai diminuír ou eliminar a dor.

ORIXE: procede do prefixo privativo grego *ἀν-* “sen” e do substantivo *ἄλγος* “dor”.

ENGLISH WORD: “analgesic”.

CURRENT MEANING: drug that reduces or eliminates the pain.

ORIGIN: it comes from the Greek privative prefix *ἀν-* “without” and from the noun *ἄλγος* “pain”.

FRANÇAIS: “analgésique”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: médicament qui diminue ou fait disparaître la douleur.

ORIGINE: vient du grec *ἀν-* “sans” et *ἄλγος* “douleur”.

“DELETE”

GALEGO: “delete”.

SIGNIFICADO ACTUAL: tecla do ordenador que se utiliza para borrar ou suprimir.

ORIXE: provén do termo latino *deleo* “borrar”.

ENGLISH WORD: “delete”.

CURRENT MEANING: the computer key used to erase or suppress.

ORIGIN: it comes to us from the Latin verb *deleo* “erase”.

Delete

FRANÇAIS: “delete”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: touche du clavier employé pour effacer ou supprimer.

ORIGINE: vient du terme latin *deleo* “effacer”.

“BIT”

GALEGO: “bit”.

SIGNIFICADO ACTUAL: termo informático que define a unidade mínima de información dixital.

ORIXE: a expresión completa é *binary digit*, e aquí encontramos a referencia ao termo latino *digitus* “dedo”. Un bit é pois un dígito do sistema de numeración binario e pode representar só o valor 0 ou o valor 1.

ENGLISH WORD: “bit”.

CURRENT MEANING: it’s a computer term used to define the basic unit of digital information.

ORIGIN: the complete expression is *binary digit*, and here we find a reference to Latin term *digitus* “finger”. Therefore a bit is a digit of the binary numbering system and it can represent only the value 0 or the value 1.

Memoria dun ordenador dos 80 onde se poden ver os bits físicos.

FRANÇAIS: “bit”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: terme informatique qui définit la quantité élémentaire d'information numérique.

ORIGINE: l’expression complète est *binary digit*, on trouve ici la référence au terme latin *digitus* “doigt”. Un bit est donc un chiffre du système binaire qui peut seulement représenter les valeurs 0 ou 1.

“RIVAL”

GALEGO: “rival”.

SIGNIFICADO ACTUAL: na vida ou nunha competición un rival é aquel con quen tes que competir.

ORIXE: fai alusión ao latín *rivus* “río”. Antigamente, nas guerras e trifulcas que mantiñan uns pobos cos outros, os que estaban á outra beira do río eran os *rivales*, os enemigos a vencer.

ENGLISH WORD: “rival”.

CURRENT MEANING: a person who is competing for the same object or goal as another.

ORIGIN: it alludes to Latin *rivus* “river”. In the past, in the wars and brawls that kept people with others, who were on the opposite bank of the river were *rivals*, the enemies to defeat.

FRANÇAIS: “rival”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: dans la vie, ou lors d’une compétition, un rival est notre concurrent.

ORIGINE: fait référence au latin *rivus* “rivière”. Anciennement, dans les guerres et les luttes que maintenaient les peuples entre eux, ceux qui étaient de l’autre côté de la rivière étaient les rivaux, les ennemis qui devaient être vaincus.

“TRIVIAL”

GALEGO: “trivial”.

SIGNIFICADO ACTUAL: algo trivial é aquilo que non é importante, que carece de interese e de orixinalidade.

ORIXE: etimoloxicamente remítese ao adxectivo latino *trivialis*, que á súa vez remite a *trivium* “encrucillada, cruce de tres camiños”. O adxectivo significaba en latín “groseiro”, “vulgar” e pode facer referencia ás conversacións frívolas que se mantiñan con descoñecidos nas encrucilladas dos camiños. Tamén se chamaban *artes triviais* as disciplinas liberais encadradas no *trivium*, é dicir, a Gramática, a Lóxica e a Retórica,

que eran consideradas menos importantes que as do *quadrivium*, Aritmética, Música, Astronomía e Xeometría.

ENGLISH WORD: “trivial”.

CURRENT MEANING: something trivial is what has no importance, what lacks interest and originality.

Encrucillada en inverno. Cracovia.

ORIGIN: etymologically it refers to Latin adjective *trivialis*, that in turn send us to *trivium* “crossroads, crossing”. The adjective meant in Latin “rude”, “vulgar” and can make reference to frivolous conversations held by unknown people in the crossroads. We can also call *trivial arts* to liberal disciplines framed in *trivium*, that is, the Grammar, the Logic and the Rhetoric, which were regarded less important than the of the *quadrivium*, Arithmetic, Music, Astronomy and Geometry.

FRANÇAIS: “trivial”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: on dit que quelque chose est triviale quand elle n’a pas d’importance, elle n’a aucun intérêt ou originalité.

ORIGINE: étymologiquement, le mot vient de l’adjectif latin *trivialis*, qui pour sa part nous ramène a *trivium* “carrefour, croisement de chemins”. L’adjectif signifie en latin “grossier, vulgaire” et peut faire référence aux conversations maintenues avec des inconnus dans les croisements de chemins. On appelait aussi *artes triviales* aux

disciplines liberaux encadrées dans le *trivium*, c'est à dire, la Grammaire la Logique et la Rhétorique, qui étaient considérées moins importantes que celles du *quadrivium* Arithmétique, Musique, Astronomie et Géométrie.

“SALARIO”

GALEGO: “salario”.

SIGNIFICADO ACTUAL: soldo que alguén recibe periodicamente en compensación por un traballo.

ORIXE: deriva do substantivo latino *sal* e fai referencia ao feito de que antigamente os soldados romanos recibían un diñeiro para que mercaran sal, ou directamente a súa soldada en sal. Hai que ter en conta que daquela o sal era moi importante sobre todo para facer salazóns que mantiveran en condicións a comida.

Anotación dos salarios diarios selados por un alto funcionario. Ur, Mesopotamia.

ENGLISH WORD: “salary”.

CURRENT MEANING: wage periodically paid to a person for regular work or services.

ORIGIN: it comes from the Latin noun *sal* and refers to the fact that in the past the Roman soldiers received money to buy salt, or directly received their wage in salt. We must take into account that the salt was very important mainly to make saltings that kept the food in good conditions.

FRANÇAIS: “salaire”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: traitement qu’on perçoit périodiquement en compensation d’un travail.

ORIGINE: vient du latin *sal* et fait référence au fait qu’anciennement les soldats romains recevaient de l’argent pour pouvoir acheter du sel, ou ils étaient directement payés en forme de sel. Il faut prendre en considération qu’à cette époque le sel était très important sur tout pour faire des salaisons pour bien conserver les aliments.

“IDIOTA”

GALEGO: “idiota”.

SIGNIFICADO ACTUAL: consideramos idiota a aquela persoa que non ten moita intelixencia, que non sabe aproveitar as circunstancias e quen se deixa enganar facilmente. Pode ser sinónimo de “bobo” ou “necio”.

ORIXE: hoxe en día a voz *idiota* non garda relación co significado da palabra da que deriva etimoloxicamente. Remítenos ao adxectivo grego *ιδιώτης*, formado sobre *ἴδιος* “o privado”, “persoal”, “propio”, significado que conservamos nas palabras *idiosincrasia* e *idioma*. A razón pola que *idiota* tomou un sentido pexorativo pode ser que na antigüidade grecolatina estaba moi mal vista aquela persoa que só se ocupa ba das súas cousas sen atender á vida pública e política.

ENGLISH WORD: “idiotic”, “idiot”.

CURRENT MEANING: person without intelligence, who can not take advantage of the circumstances and who is fooled easily. It can be synonym of “dumb” and “stupid”.

ORIGIN: the current meaning of this word isn’t related to the etymological meaning. It leads us to the Greek adjective *ιδιώτης*, formed on *ἴδιος* “private”, “personal”, “own”, this meaning is preserved in the words *idiosyncrasy* and *idiom*. The reason why *idiot* took this pejorative sense could be that in Greco-Roman antiquity was poorly considered the person who was devoted to serve their things without concerning of public or political issues.

FRANÇAIS: “idiot”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: on considère un idiot une personne peu intelligente, qui ne sait pas profiter les circonstances et à qui on peut tromper facilement. Peut être synonyme de “sot”.

ORIGINE: le mot est sans rapport avec l’étymologie du laquelle il provient. Il nous renvoie à l’adjectif grec *ιδιώτης*, formé par *ἴδιος* “privé”, “personnel”, “propre”, signification qu’on conserve dans les mots *idiosyncrasie* et *idiome*. La raison pour laquelle *idiota* prends un sens péjoratif peut être due à que dans l’antiquité greco-romaine il était mal vu que quelqu’un s’occupait seulement de ses affaires, sans prêter attention à la vie publique et politique.

“CARNAVAL”

GALEGO: “carnaval”.

SIGNIFICADO ACTUAL: festa popular pagana que se celebra os tres días anteriores á Coresma e na que son típicos os disfraces, as comparsas, as chanzas e algunhas ricas degustacións gastronómicas.

ORIXE: a orixe desta festa ten que ver coas antigas celebracións orxiásticas en honor a Baco e Saturno (*Bacanis* e *Saturnais*). Limitándonos á palabra *carnaval*, hai varias explicacións etimolóxicas. A máis aceptada é a que remite á voz italiana *carnevale* que, á súa vez, deriva da expresión latina *carnem levare* “quitar a carne”, xa que os católicos comezan despois do carnaval a Coresma, corenta días con abstinencia de carne. Esta explicación ven respaldada polo sinónimo *Carnestolendas*, tamén do latín *carnem tollere* “abandonar a carne”. Outra etimoloxía remóntase á *Carna*, a deusa grega das fabas e o touciño. E aínda hai quen se remonta máis lonxe, ao deus Karna, divindade indoeuropea.

ENGLISH WORD: “carnival”.

CURRENT MEANING: popular pagan festival held the three days preceding Lent, with typical costumes, comparsas, jokings and some delicious gastronomical tastings .

ORIGIN: the origin of this party has to do with ancient orgiastic celebrations in honor of Bacchus and Saturn (*Bacchanalia* and *Saturnalia*). Focusing on the word *carnival*, there are diverse etymological explanations. The most accepted is that which refers to the Italian noun *carnevale* which, in turn, derives from the Latin expression *carnem levare* “remove the flesh”, because the Catholics began the Lent after the carnival, forty days without meat. This explanation is supported by the synonym *Carnestolendas* also from Latin *carnem tollere* “leave the meat”. Another etymology leads us to *Carna*, the goddess of the beans and bacon. And some people even go further back, to the god Karna, indoeuropean divinity.

Cigarróns típicos do Entroido de Verín.

FRANÇAIS: “carnaval”

SIGNIFICATION ACTUELLE: fête populaire païenne qui a lieu les trois jours avant Carême, et où sont typiques les déguisements, comparses, blagues et quelques délicieuses dégustations gastronomiques.

ORIGINE: l’origine de cette fête concerne les anciennes célébrations orgiastiques à l’honneur de Bacchus et Saturne (*Bacchanales* et *Saturnales*). Si on se limite au mot *carnaval*, il y a plusieurs explications étymologiques. La plus acceptée est celle qui nous renvoie à la voie italienne *carnevale*, qui, à sa foi, dérive de l’expression latine *carnem levare* “enlever la viande”, puisque les catholiques commencent après le carnaval la Carême, quarante jours d’abstinence de viande. Cette explication est validée par le

synonyme *Carnestolendas*, aussi du latin *carne[m] tollere* “abandonner la viande”. Autre étymologie nous remonte à *Carna*, la déesse grecque des fèves et du lard. Et on trouve encore qui se remonte plus loin, au dieu *Karna* divinité indo européenne.

LATINISMOS E HELENISMOS PRESENTES NAS LINGUAS ACTUAIS

“AD KALENDAS GRAECAS”

GALEGO: “ad kalendas graecas”.

SIGNIFICADO ACTUAL: utilízase para expresar que algo non vai ter nunca lugar, que non vai suceder xamais. Un equivalente galego sería “cando mexen as galiñas”.

ORIXE: esta expresión aparece na biografía de Augusto escrita por Suetonio. O que quería dicir Augusto era que os malos debedores non pagaban nunca as súas débedas, porque o día das *kalendas* en Grecia non chegaba nunca. Sabido é que os gregos non dispuñan do mesmo procedemento que os romanos para computar o tempo, é dicir, que non tiñan o termo *kalendas* para indicar o primeiro día do mes, como os romanos.

ENGLISH WORD: “ad kalendas graecas”.

CURRENT MEANING: at no time, never, something that will never happen.

ORIGIN: this idiom appears in the August biography written by Suetonius. What wanted to say August was that the bad debtors didn't pay never their debts, because the Greeks did not reckon dates by calends. The Greeks didn't use the same method to reckon the dates, that is, they didn't have *kalendas* to point out the first day of the month, like the Romans.

FRANÇAIS: “ad kalendas graecas”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: on l'utilise pour exprimer que quelque chose n'aura lieu jamais.

ORIGINE: cette expression apparaît dans la biographie d'Auguste écrite par Suétone. Ce que Auguste voulait dire était que les mauvais débiteurs ne payaient jamais leurs dettes, parce que le jour des *kalendas* n'arrivait jamais en Grèce. Il est connu que les

grecs ne disposaient pas de la même procédure que les romains pour compter le temps, c'est à dire, ils n'avaient pas le terme *kalendas* pour indiquer le premier jour du mois, comme les romains.

“INTELLIGENTIBVS PAVCA”

GALEGO: “intelligentibus pauca”.

SIGNIFICADO ACTUAL: á persoa intelixente non hai que explicarlle moito as cousas. Unha expresión similar en galego sería “a bo entendedor poucas palabras bastan”. Úsase cando non se quere ser moi explícito nunha cuestión e se fala con medias palabras.

ORIXE: dativo plural do adxectivo *intelligens, -ntis* “intelixente” máis o neutro plural substantivado do adxectivo *paucus, -a, -um* “pouco”.

ENGLISH WORD: “intelligenti pauca”.

CURRENT MEANING: it means that we don't have to explain many things to intelligent person. A similar expression is “few words suffice to he who understands”. It's used when you don't want to be very explicit in an issue and half-words are used.

ORIGIN: it comes from the Latin adjective singular dative *intelligens, -ntis* “intelligent” more neutral plural nominalized adjective *paucus, -a, -um* “few”.

FRANÇAIS: “intelligentibus pauca”

SIGNIFICATION ACTUELLE: on n'a pas besoin de trop expliquer les choses à une personne intelligente. On l'emploi quand on ne veut pas être trop explicite sur une question, et on parle en mâchant les mots.

ORIGINE: datif pluriel de l'adjectif *intelligens, ntis* “intelligent” plus le neutre pluriel substantivé de l'adjectif *paucus, a, um* “poco”.

“RARA AVIS”

GALEGO: “rara avis”.

SIGNIFICADO ACTUAL: úsase para designar a alguén que se sae do normal no seu quefacer ou no seu xeito de pensar. Adoita dicirse de persoas ou cousas difíciles de atopar.

ORIXE: abreviación de *rara avis in terra* “ave extraña na terra”. Trátase do inicio dun verso de Xuvenal, no que se compara unha muller fiel cun cisne negro, ave moi difícil de atopar.

ENGLISH WORD: “rara avis”.

CURRENT MEANING: it’s used to describe someone who is out of the ordinary in their work or in their thinking. It gets used to say of someone or something hard to find.

ORIGIN: abbreviation of *rara avis in terra* “strange bird on earth”. This is the start of a verse of Juvenal, in which a faithful woman is compared to a black swan, a bird hard to find.

FRANÇAIS: “rara avis”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: on l’utilise pour désigner quelqu’un hors du commun dans sa manière de penser ou dans son travail quotidien. On le dit quand on parle de personnes ou choses difficiles de trouver.

ORIGINE: abréviation de *rara avis in terra* “rare oiseau sur terre”. Il s’agit du début d’un verse de Juvénal, où on compare une femme fidèle avec un cygne noir, oiseau très difficile à trouver.

“RIP”

GALEGO: “RIP”.

SIGNIFICADO ACTUAL: aparece en inscricións funerarias co significado de “descanse en paz”.

ORIXE: acrónimo da expresión latina *Requiescat In Pace*.

RIP sobre unha tomba alemá.

ENGLISH WORD: “RIP”.

CURRENT MEANING: it appears in funerary inscriptions with the meaning of “rest in peace”.

ORIGIN: acronym of the Latin expression *Requiescat In Pace*.

FRANÇAIS: “RIP”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: apparait dans les inscriptions funéraires avec la signification “repose en paix”.

ORIGINE: acronyme de l’expression latine *Requiescat In Pace*.

“STTL”

GALEGO: “STTL”.

SIGNIFICADO ACTUAL: aparece en inscricións funerarias co significado de “que a terra sexa para ti lixeira”.

ORIXE: abreviatura do latín *Sit Tibi Terra Levis*.

ENGLISH WORD: “STTL”.

CURRENT MEANING: it appears in funerary inscriptions with the meaning of “may the earth rest lightly on you”.

ORIGIN: abbreviation from Latin *Sit Tibi Terra Levis*.

FRANÇAIS: “STTL”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: apparait dans les inscriptions funéraires avec la signification “que la terre te soit légère”.

ORIGINE: abréviation du latin *Sit Tibi Terra Levis*.

“SPQR”

GALEGO: “SPQR”.

SIGNIFICADO ACTUAL: emblema do pobo romano que significa “o pobo e o senado romanos”.

ORIXE: son as siglas da frase latina *Senatus PopulusQueRomanus*. Trátase da firma que figura nos documentos, nos edificios oficiais, monumentos etc. Aparece como emblema nas moedas, nos estandartes das lexións, obras públicas etc, indicando a unión entre os dous poderes da Roma republicana, o senado e o pobo, dos que emanaban as leis. Aínda hoxe seguen poñéndose na rede de sumidoiros de Roma.

Sumidoiro de Roma co emblema SPQR.

ENGLISH WORD: “SPQR”.

CURRENT MEANING: emblem of the Roman people that means “Roman people and senate”.

ORIGIN: they are the initials of the Latin phrase *Senatus PopulusQueRomanus*. It is the signature on the documents, official buildings, monuments etc. It’s considered an emblem on the coins, on banners of the legions, on public works etc, indicating the

union of the two powers of the Roman Republic, the senate and the people, from which the laws emanated. Even today this emblem is putting in the sewers of Rome.

FRANÇAIS: “SPQR”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: emblème du peuple romain qui signifie “le sénat et le peuple romain”.

ORIGINE: ce sont les acronymes de la phrase latine *Senatus PopulusQueRomanus*. Il s’agit de la signature qu’apparaît dans les documents, bâtiments publics, monuments, etc. Il apparaît comme un emblème dans les monnaies, les étendards des légions, travaux publics, etc., indiquant l’union entre les deux pouvoirs de la Rome républicaine, le sénat et le peuple, d’où émanaient les lois. Aujourd’hui même on continue à l’utiliser dans le réseau d’égouts de Rome.

“TABULA RASA”

GALEGO: “tabula rasa”.

SIGNIFICADO ACTUAL: facer *tabula rasa* significa deixar as cousas como estaban antes. En galego equivale á expresión “facer borrón e conta nova”.

ORIXE: os romanos utilizaban para escribir taboíñas recubertas de cera e un punzón. Coa parte de atrás do punzón podían rasar a taboíña de modo que se puidera escribir de novo sen deixar marcas do anterior.

Sibila con tabula rasa. Diego Velázquez.

ENGLISH WORD: “tabula rasa”.

CURRENT MEANING: making *tabula rasa* is to leave things as they were before.

ORIGIN: the Romans used to write tablets covered with wax and a punch. With the back of the punch they could level the tablet so that they could write again without leaving marks from the previous.

FRANÇAIS: “*tabula rasa*”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: faire *tabula rasa* c’est laisser les choses tel qu’elles étaient.

ORIGINE: pour écrire, les romains utilisaient des tablettes encirées et un poinçon. Avec la partie postérieure du poinçon ils pouvaient raser la tablette de façon qu’on puisse écrire à nouveau sans laisser des marques anciennes.

“**VERBI GRATIA**”

GALEGO: “*verbi gratia*”.

SIGNIFICADO ACTUAL: locución latina que se usa como expresión culta co significado de “exemplo”, “por exemplo”. Pode abreviarse *v.gr.* ou *v.g.*

ORIXE: dende o punto de vista morfolóxico temos unha palabra formada polo xenitivo de *verbum* “palabra” máis o ablativo *gratia* “pola graza de”.

ENGLISH WORD: “*verbi gratia*”.

CURRENT MEANING: it’s a Latin locution used as a cultured expression with the meaning of “example”, “for example”. It can be abbreviated *v. gr.* or *v. g.*

ORIGIN: from a morphological point of view we have a word formed by the genitive of *verbum* “word” and the ablative *gratia* “by the grace of”.

FRANÇAIS: “*verbi gratia*”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: locution latine utilisée comme expression culte avec la signification de “exemple”, “par exemple”. Peut être abrégé comme *v.gr.* ou *v.g.*

ORIGINE: du point de vue morphologique, c’est un mot formé par le génitif de *verbum* “mot” plus *gratia* “à la façon de”.

“HORROR VACVI”

GALEGO: “horror vacui”.

SIGNIFICADO ACTUAL: literalmente significa “medo ao baleiro”. Emprégase no campo da arte para referirse á tendencia a encher todos os espazos de elementos decorativos.

ORIXE: a idea vén de Aristóteles, quen no libro IV da súa *Física* achega argumentos contra o baleiro. A súa argumentación ía dirixida contra os atomistas, discípulos de Demócrito, que postulaban que a natureza estaba formada por átomos e baleiro. A teoría contra o baleiro dos atomistas foi defendida polos estoicos e chegou ata a Idade Media. A filosofía escolástica medieval cría que a natureza ten horror ao espazo baleiro e sempre intenta enchelo de contido. Por iso os espazos baleiros énchense de gases e líquidos. A opinión de que a natureza aborrece o baleiro foi discutida no século XVII, sendo Pascal un dos maiores críticos desta teoría.

A caída de Babilonia. Jean Duvet, circa 1555.

ENGLISH WORD: “horror vacui”.

CURRENT MEANING: it has the meaning of “fear of the vacuum”. It’s used in the field of the arts to refer to the tendency to fill all the spaces of decorative elements.

ORIGIN: the idea comes from Aristotle, who in the book IV of *Physics* approaches arguments against vacuum. His argument was directed against the atomists, disciples of Democritus, proponents of that nature was made of atoms and vacuum. Against the

vacuum of the atomists theory was defended by the Stoics and came up to the Middle Ages. The medieval scholastic philosophy believed that nature abhors a vacuum space and always try to fill it with content. So the gaps are filled with gases and liquids. The view that nature abhors vacuum was discussed in the 17TH century, Pascal being one of the biggest critics of this theory.

FRANÇAIS: “horror vacui”.

SIGNIFICACION ACTUELLE: littéralement signifie “peur au vide”. On l’utilise dans le domaine de l’art pour faire référence à la tendance à remplir tous les espaces des éléments décoratifs.

ORIGINE: l’idée vient d’Aristote, qui dans le livre V de sa *Physique* apporte des arguments contre le vide. Son argumentation était dirigée contre les atomistes, disciples de Démocrite, qui postulait que la nature était formée par des atomes et du vide. La théorie contre le vide des atomistes fut défendue par les stoïques et arriva jusqu’au Moyen Age. La philosophie scolastique médiévale croyait que la nature avait peur des espaces vides, et essaye toujours de le remplir de contenu. C’est pour ça que les espaces vides se remplissent de gaz ou de liquides. L’opinion sur la peur de la nature envers le vide fut discutée dans le XVIIème siècle, étant Pascal un des plus grands critiques de cette théorie.

“ÉUREKA”

GALEGO: “éureka”.

SIGNIFICADO ACTUAL: expresión habitual que se utiliza cando alguén consegue o seu obxectivo ou fai un descubrimento importante.

ORIXE: trátase dun termo grego incorporado á nosa lingua. Morfoloxicamente é a primeira persoa do singular do perfecto do verbo *εὕρισκω* “atopar”. A historia cóntanos que o tirano Hierón de Siracusa encargou ao matemático Arquimedes que comprobara se unha coroa que recibira como agasallo era en realidade de ouro, xa que sospeitaba que o estaban enganando. Arquimedes dáballe voltas e voltas ao asunto e non sabía como facer para descubri-lo, ata que un día, estando na bañeira, percatouse

de que o volume de auga desprazada era igual ao peso do corpo sumerxido nela (famoso principio de Arquimedes). Cheo de xúbilo porque encontrara a maneira de demostrar se a coroa era de ouro ou non, saíu espido polas rúas de Siracusa exclamando con xúbilo: *éureka, éureka* "atopeino, atopeino".

ENGLISH WORD: "eureka".

CURRENT MEANING: regular expression that is used when someone achieves its objective or makes an important discovery.

ORIGIN: it is a Greek term incorporated into our language. Morphologically is the first singular person of the perfect of the verb εὕρισκω "find". The history tells that the tyrant Hieron of Syracuse asked the mathematician Archimedes to check if a crown received as a gift was actually gold, because he suspected that they were cheating him. Archimedes turned the matter and didn't know how to do to find out, until one day, while was in the bathtub, he realized that the volume of water displaced was equal to the weight of the body submerged in it (famous Archimedes principle). Overjoyed because he had found a way to show whether the crown was gold or not, went naked through the streets of Syracuse exclaiming jubilantly: *eureka, eureka* "I found it, I have found it".

Arquimedes estuda a xeometría nun detalle do fresco *A escola de Atenas*. Rafael Sanzio. 1509. Museos Vaticanos.

FRANÇAIS: "eureka".

SIGNIFICACION ACTUELLE: expression habituelle utilisée quand quelqu'un réussit son objectif ou fait une importante découverte.

ORIGINE: il s'agit d'un terme grec qui s'incorpore à notre langue. Morphologiquement c'est la première personne singulier du parfait du verbe *εὕρισκω* "trouver". L'histoire nous raconte que le tyran Hiéron de Syracuse demanda au mathématicien Archimède de vérifier si une couronne qu'il avait reçu comme cadeau était vraiment en or, car il supçonnait qu'on le trompait. Archimède réfléchissait sur la question, et ne savait pas comment la résoudre, jusqu'à ce qu'un jour, étant dans la baignoire, il se rendit compte que le volume d'eau déplacé était égal au poids du corp submergé (célèbre principe d'Archimède). Plein de joie, parce qu'il avait trouvé la façon de prouver si la couronne était en or, il sortit dans les rues de Syracuse en s'exclamant avec joie: *eureka, eureka* "je l'ai trouvée, je l'ai trouvée".

"PANTOCRÁTOR"

GALEGO: "pantocrátor".

SIGNIFICADO ACTUAL: adxectivo que significa "todopoderoso", "omnipotente", normalmente calificando a Deus e a Cristo. Nas artes bizantina e románica désígnase con este termo a imaxe coa que se representa o Todopoderoso. Nesta imaxe aparecen o Creador ou o Redentor en posición maiestática, coa man dereita levantada impartindo a súa bendición e cos *Libros Sagrados* na man esquerda. Podemos atopar o pantocrátor sobre todo nas igrexas, tanto fóra, esculpidos en pedra, como dentro do recinto, pintado nas bóvedas das ábsidas. Case sempre aparecen rodeados por un cerco oval chamado *mandorla*.

ORIXE: etimoloxicamente temos una palabra grega formada polo prefixo *παντός* "todo" e por un derivado de *κράτος* "poder", que procede do verbo *κρατέω* "ter forza ou poder". O termo aparece no *Libro das Revelacións* de San Xoán e nunha ocorrencia do evanxeo de San Pablo.

ENGLISH WORD: "Christ pantocrator".

CURRENT MEANING: adjective which means "almighty", "omnipotent", usually describing God and Christ. In Byzantine and Romanesque art with this term is designated the image that represents the Almighty. In this image are the Creator and the Redeemer in majestic position, with his right hand raised giving his blessing and the *Sacred Books* in the left hand. We can find the Pantocrator especially in the churches, both outside, carved in stone, and within the enclosure, painted on the vaults of the apse. Almost always are surrounded by a oval fence called *mandorla*.

ORIGIN: etymologically we have a Greek word formed by the prefix παντός "all" and a derivative of κράτος "power", which comes from the verb κρατέω "have strength or power". The term appears in the *Book of Revelation* of St. John and an occurrence of the Gospel of St. Paul.

Cristo Pantocrátor mosaico de estilo bizantino da Catedral de Cefalú, Sicilia.

FRANÇAIS: "pantocrator".

SIGNIFICATION ACTUELLE: adjectif qui signifie "tout-puissant", "omnipotent", normalement qualifiant à Dieu et au Christ. Dans les arts byzantin et romain on désignait avec ce terme l'image qui représentait le Tout-Puissant. En cette image apparaissent le Créateur ou le Rédempteur en position majestueuse, avec la main droite levée en donnant sa bénédiction et avec les *Livres Sacrés* dans la main gauche. On trouve le pantocrator sur tout dans les églises, dehors sculpté sur pierre, ou à

l'intérieur, peint dans les voûtes de l'abside. Ils apparaissent sur tout entourés par un cercle oval appelé *mandorla*.

ORIGINE: étymologiquement on trouve un mot grec formé par le prefix παντός "tout" et par κράτος, une dérivation du verbe κρατέω "faire quelque chose". Le terme apparait dans le *Livre des Révélation*s de Saint Jean et dans une occurrence de l'*Évangile* de Saint Paul.

"MATAIOTES MATAIOTETOS KAI PANTA MATAIOTES"

GALEGO: "mataiotes mataiotetos kai panta mataiotes".

SIGNIFICADO ACTUAL: fai referencia a un comportamento vaidoso. Equivale á frase "vaidade de vaidades e todo vaidade". Moitas veces damos importancia a cousas sobre todo materiais que, en realidade, non a teñen, deixando de lado outras que nos proporcionarían máis felicidade. Non acatamos que somos mortais e queremos ás veces superar a Deus.

ORIXE: o texto grego aparece no libro bíblico *Eclesiastés*. O termo *ματαιότης* significa "vaidade", "vacuidade", "ilusión", "fraxilidade".

Maserati Gran Cabrio Sport. Feira do motor de Frankfurt.

ENGLISH WORD: "mataiotes mataiotetos kai panta mataiotes".

CURRENT MEANING: it refers to a vain behaviour. It's equivalent to the phrase "vanity of vanities, all is vanity". Many times we give importance to material things that, actually, do not, leaving aside others which would provide us more happiness. We don't realize that we are mortal and want sometimes to overcome God.

ORIGIN: the Greek text appears in the biblical book *Ecclesiastes*. The term ματαιότης means "vanity", "vacuity", "illusion", "fragility".

FRANÇAIS: "mataiototes mataiotetos kai panta mataiototes".

SIGNIFICATION ACTUELLE: fait référence à un comportement vaniteux. Relationné avec la phrase "vanité des vanités et tout est vanité". Souvent on donne trop d'importance à des choses matérielles, qui en réalité ne l'ont pas, laissant de côté autres qui feraient notre bonheur. Nous n'acceptons pas qu'on est tous mortels et nous voulons parfois dépasser Dieu.

ORIGINE: le texte grec apparait dans le livre biblique *Ecclesiastés*. Le terme ματαιότης signifie "vanité", "vacuité", "illusion", "fragilité".

"PANTA REI"

GALEGO: "panta rei".

SIGNIFICADO ACTUAL: todo flúe.

ORIXE: a expresión grega πάντα ῥεῖ débemoslla a Heráclito, filósofo grego coñecido como o Escuro. Con ela quería expresar que todo evoluciona, que nada permanece, que non poderíamos bañarnos dúas veces no mesmo río porque xa non sería o mesmo río. Con estas ideas opoñíase a outro filósofo, Parménides, que defendía todo o contrario, que todo permanecía inmutable.

ENGLISH WORD: "panta rei".

CURRENT MEANING: everything flows.

ORIGIN: we owe the Greek expression πάντα ῥεῖ to Heraclitus, Greek philosopher known as the Dark. With this expression he wanted to say that everything evolves, that nothing remains, we could not bathe twice in the same river because it would no longer be the same river. With these ideas were opposed to another philosopher, Parmenides, who argued the opposite, that everything remained unchanging.

Escultura en Málaga que simboliza o Panta rei. Blanca Muñoz, 2008.

FRANÇAIS: “panta rei”.

SIGNIFICATION ACTUELLE: tout s’écoule.

ORIGINE: on doit l’expression grecque πάντα ῥεῖ à Héraclite, philosophe grec connu comme l’Obscur. Il voulait exprimer que tout évolue, rien ne reste tel, on ne pourra jamais se baigner deux fois dans le même fleuve, parce que ça serait pas le même fleuve. Avec ces idées là il s’opposait à autre philosophe, Parménide, qui défendait le contraire, que tout reste immuable.

“MEDEN AGAN”

GALEGO: “meden agan”.

SIGNIFICADO ACTUAL: hai que ter moderación na vida. Os excesos non son bos.

ORIXE: expresión grega formado polo indefinido neutro μηδέν “nada” e o adverbio ἄγαν “demasiado, moito”. A deusa Némesis era venerada por gregos e romanos como a garante da xusta medida e se alguén ousaba sobrepasar a medida e amosar a ὕβρις “ira”, “cólera”, eran vítimas do seu enfado e morrían fulminados. Equivale á expresión latina *ne quid nimis*.

ENGLISH WORD: “meden agan”.

CURRENT MEANING: we must be moderate in life, excesses are not good.

ORIGIN: Greek expression formed by the neutral indefinite μηδέν "nothing" and the adverb ἄγαν "too much, much". The goddess Nemesis was worshipped by the Greeks and Romans as the guarantor of the right measure and if someone dared to exceed the measure and display the ὕβρις "anger", "fury", they were the victims of their anger and died struck. It's equivalent to Latin expression *ne quid nimis*.

Figura en mármore de Némesis. Museo do Louvre.

FRANÇAIS: "meden agan".

SIGNIFICATION ACTUELLE: incite les hommes à garder la juste mesure en toute chose. Rien de trop.

ORIGINE: expression grecque formée par l'indéfini neutre μηδέν "rien" et l'adverbe ἄγαν "trop, beaucoup". La déesse Némésis était vénérée par grecs et romains comme garante de la juste mesure, et si quelqu'un osait surpasser la mesure et montrer la ὕβρις, il était victime de sa colère et mourait foudroyé. L'expression latine équivalente est *ne quid nimis*.

PROPOSTA DE ACTIVIDADES

1. Contesta as seguintes preguntas:

- a) De que palabra latina deriva o noso signo de interrogación?
- b) Que teñen en común as amígdalas e as améndoas?
- c) Que significado orixinal tiña a palabra *rival*?
- d) Que significa o acrónimo *RIP*?
- e) Coñeces algún termo informático que teña orixe latino?
- f) Cal era a diferenza entre o pergamiño e o papiro?
- g) Que ten que ver un paxaro cunha estilográfica?

2. Completa as frases cun latinismo:

Rara avis; SPA; intelligentibus pauca; tabula rasa; ad kalendas graecas; horror vacui.

- a) Non sei se Lois che entregará o traballo a tempo, a min díxome que mo entregaba
- b) Este fin de curso os alumnos de cuarto van ir de excursión a un..... con piscinas, circuitos termais etc, van vir do máis relaxados.
- c) O outro día visitei a casa da miña veciña, tiña toda a casa chea de cousas e o salón abarrotado. De seguro que ten
- d) Mirade, eu non vou dicirvos máis, creo que xa está todo claro,
- e) Marina e Pepe acaban de pasar unha crise no seu matrimonio. Ela púxolle os cornos, pero Pepe dixo que era mellor facer..... e seguir adiante.
- f) A Mateo non lle gusta o fútbol, non lle van os doces, tampouco sube ás atraccións nas feiras, é un pouco.....

3. Explique ce que ces photos te suggèrent.

4. Dans la photographie que tu vois ensuite il y a un philosophe très important. Trouve le et raconte moi pourquoi nous le connaissons et quelle histoire on nous raconte de lui.

5. Complète avec V (vrai) ou F (faux):

- a) On a commencé à utiliser l'expression *SPQR* dans la monarchie romaine pour symboliser le pouvoir absolu du roi
- b) Avec l'expression l'alpha et l'oméga on se réfère au caractère éternel de Dieu, qui est le début et la fin, au premier et au dernier.....
- c) Le parchemin était un ancien support d'écriture que les Egyptiens utilisaient et que procédait de plantes qui croissaient à côté du Nil.....
- d) L'acronyme latin *STTL* qu'on inscrivait dans les pierres tombales voulait dire *Sit Tito Terra Levis*.....

- e) Le nom *alphabet* se forme à partir des deux premières lettres de l'alphabet grec.....
- f) Pierre la Ramée a été connu pour systématiser l'usage des lettres *U* et *V* dans les textes latins, ce qui favorisait la lecture aux étudiants.....

6. Relie chaque photographie avec un mot et explique son étymologie.

7. Completa as seguintes frases con palabras e expresións aprendidas nesta unidade.

- a) O filósofo grego Heráclito consideraba que non podíamos bañarnos dúas veces no mesmo río porque para el
- b) Un matemático grego chamado descubriu que enganaran ao tirano de Siracusa e, cheo de ledicia, saíu á rúa espido exclamando
- c) Coas palabras latinas *Caro data vermibus* formamos o termo galego
- d) No ordenador que tes na casa hai cando menos unha tecla cuxo nome remítenos ao latín. Trátase da tecla
- e) Os gregos chamaban ás follas de papiro que aínda non foran escritas.
- f) Os soldados romanos ás veces cobraban o seu soldo en sal, xa que esta era moi apreciada daquela, de aí vén a nosa palabra
- g) Antigamente os romanos pelexaban sen cesar e moitas veces os seus adversarios eran os que estaban á outra beira do río xa que querían facerse co seu curso. Esta é a explicación etimolóxica da palabra galega
- h) Os muros do campo de fútbol están por completo pintados con moi xeitosos. O malo é que ao alcalde non lle fan moita graza e os quere borrar.

8. Fais une phrase avec chacun de ces latinismes et hellénismes:

- a) *Intelligentibus pauca*:
- b) *Verbi gratia*:
- c) *RIP*:
- d) *Mataiotes*:
- e) *Meden agan*:

BIBLIOGRAFÍA

Fernando Lillo Redonet, *El latín y el griego de tu vida*. Áurea Clásicos, 2004.

Yolanda Espinosa y Mª del Remedio Muñoz, *Cultura Clásica*. Ediciones Akal, 2002.

A. Ayuso Calvillo- E. Montero Cartelle, *Latín*. Ed. Akal, 2008.

Salvador Muñoz Molina. IES Francesc Ferrer i Guardiola. *Incipit Titivillus. Taller de Escritura Antiga*.

Direccions web:

<http://www.lexilogos.com/>

www.wordreference.com